

ЗНАМЕННА ЗАЯВА ПОЛЬСЬКОГО АМБАСАДОРА

ВАШИНГТОН. — Польський амбасадор у Вашингтоні, граф Потоцькі, заявив перед кореспондентами, що на випадок, колиб Німеччина напала на Чехословаччину, а Совети хотіли Чехословаччину прийняти з поміччю, то Польща не перепустить через свою територію советських військ. Таке поступовання йшлоб у розріз з постановами Ліги Націй, якої Польща є членом. Статут Ліги Націй говорить, що кожна держава повинна пропустити через свою територію війська іншої держави, коли ті війська члени Ліги Націй. Потоцькі також сказав, що між Польщею і Німеччиною нема ніякого договору відносно Чехословаччини. Польща не зацікавлена в набутті нових територій, говорив він.

РУЗВЕЛТ УСУНУВ МОРГАНА.

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт дотримав слова й усунув Артура Моргана, головного директора „Тенесі Велей Оториті“, який відмовлявся давати докази на свої закиди на адресу двох нижчих директорів своєї компанії. Як відомо, Артур Морган домагався конгресової контролю, а президент настоював, що заки буде така контрола, Морган повинен розказати все самому президентові. Частина конгресменів одобрила цей учинок президента. Інша частина обурена і порівнює цей випадок до відомого процесу з Драйфусом у Парижі.

РАХУНОК ЗА КОРАБЕЛЬ „ПАНЕЙ“.

ВАШИНГТОН. — Американський уряд виставив японському уряду рахунок на відшкодування за затоплений корабель „Паней“. Цей відшкодування виносить \$2,214,000. У залученому рахунку говориться, що ця сума є уміркована і вона покриває тільки самі кошти будови корабля і винагороду за втрачене життя моряків у часі затоплення. А в ній нема додаткової суми як кари за неправне затоплення.

АМЕРИКА ДАЛІ ДЕРЖИТЬСЯ НЕВТРАЛЬНОСТІ.

ВАШИНГТОН. — Хоч уряд чимраз частіше натякає, що цілковита неутральність у нинішнім схвільтованім світі не є розумна й безпечна політика, то проте на цій конгресовій сесії заграничної політики не будуть більше обговорювати, а то тому, що більшість конгресменів, а також опінія цілого краю такі є за строгу неутральність. Тому уряд станув покищо також на становищі строкої неутральності.

ЛЯ ГВАРДІЯ НАДУМАВСЯ.

НЮ ЙОРК. — Хоч Ля Гвардія погрожував, що обітне поміч безробітним на 10%, коли стейт не прийде місту Нью Йоркові з підмогою, то проте він тепер надумався і рішив не втинати підмог, тільки піднести податок на деякі продукти. І так, тепер буде піднесений податок на одного цента більше на кожній папці папіросів, одного цента більше на телефонічних рахунках, а також газових та електричних, що переходять суму \$1.50. Також будуть піднесені податки на рахунки за обіди, що коштують більше як одного долляра.

ПРЕЗИДЕНТ ІДЕ НА „ВІДПОЧИНОК“.

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт рішив виїхати на пару тижнів на відпочинок до Гат Спрінгс. Але їдучи туди, він забрав із собою величезний пакунок ріжних актів, які полагоджуватиме в часі цього „відпочинку“. По дорозі він також задумує виголосити в ріжних місцевостях політичні промови.

ЗНАЙШЛИ ЛІК НА ПРОПАСНИЦЮ.

НЮ ЙОРК. — Д-р Фоздик, директор Інституту Рокефелера, заявив, що вченим його Інституту вдалося здобати сироватку на жовту пропасницю (елов фівер). Цю сироватку випробовували вже в десятках тисяч випадків у Полудневій Америці, заціплюючи її хворим людям. В переважачому числі заціплення помагало.

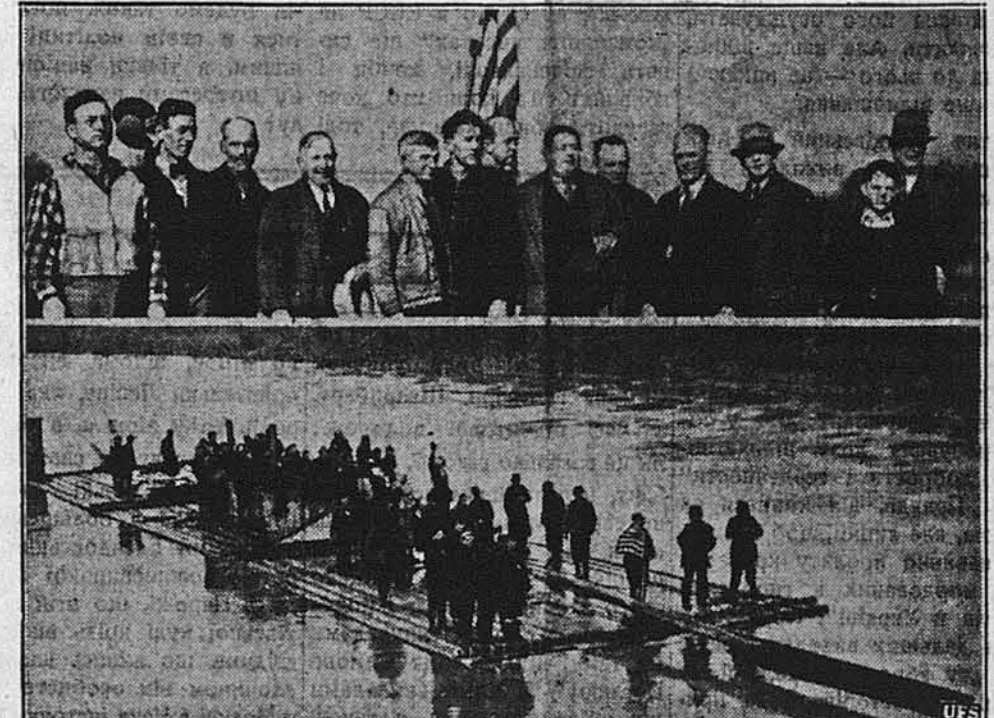
БІЛО-ЧОРНІ ПОЛІЦІЙНІ АВТА.

НЮ ЙОРК. — Комісар ньюйорської поліції, Валентайн, заявив, що всі поліційні авта, які дотепер були зеленкуватого кольору, будуть перемальовані на біло і чорно. Верх буде білий, а долина чорна. Цю зміну впроваджено тому, щоб поліційні авта можна було краще здалека побачити і вступитися їм з дороги, коли вони переслідують злочинців.

ПЛЯНУЮТЬ РОЗРИВКОВУ ПРОГРАМУ.

НЮ ЙОРК. — Нюйорський департамент парків подав до відома, що цього літа він плянує широку програму по парках, щоб дати змогу людям у вільних хвилях розвеселитися. У програму будуть входити ріжні концерти, симфонічні оркестри, танці, а також спортивні розrywки.

СВІТ В ОБРАЗКАХ

ОЖИВИЛИ СТАРУ ТРАДИЦІЮ.

Потомки людей, що колись гнали сплави рікою Соскегеною, збили з нагоди святкування століття деревного промислу сплав за старою традицією і спустили його до ріки до Гарисбурга. По дорозі сплав, з ладунком 48 осіб, ударився об стовп мосту коло Вільямсбургу, Па., та розбився. Один пасажир утопився, а шість пропали без сліду.

НАЙБІЛЬША БОЛЯЧКА ФРАНЦІЇ.

Недавно появилася у Франції книжка п. з. „Населення Франції“, що затримує одну з найбільших болячок сучасної Франції — вимирання її населення. З оголошених у цій книжці статистичних даних виходить, що в 1650 р. в Європі було 100 мільйонів мешканців, з чого на саму Францію припадало 20 мільйонів. Нині в Європі мешкає 510 мільйонів мешканців, з чого у Франції живе 42 мільйони населення. Отже в 1650. р. на 100 європейців припадало 20 французів, а тепер на 100 європейців припадає ледви 8 французів. Крім того Франція має найбільший відсоток, бо аж 14 прц., старців, тоді як Німеччина має 11 відсотків старців, Злучені Держави 8 відсотків.

ВІДСИДИТЬ 15 ЛІТ, АЛЕ МУСИТЬ УБИТИ...

Ще в 1933-му році у Станиславові бувша адвокатська мундантка, відома зо своєї краси Сдавка Готворт, після повороту з Аргентини застрілила в часі суперечки свого чоловіка. Суд засудив її на місяць в'язниці з припиненням кари на три роки. На розправі виявилось, що Готворт була дуже нещаслива у подружжю житті. Тепер Готворт знову станула перед судом за те, що Х. Цанкелеві переказала через приятеля, що відсидить 15 літ, але його мусить убити. Суд звільнив Готвортову від вини і кари.

ДЗВІН УРВАВСЯ ПІДЧАС ПОХОРОНУ.

В Докшичах на Віленщині трапився незвичайний випадок. Коли похоронний кондукт наближався до костела й коли почали дзвонити в дзвін, нараз дзвін урвався й упав на одного з учасників кондукту. Раненого в безнадійному стані перевезли до лікарні.

ЧУЖИНЕЦЬКА БРИГАДА ПОТЕРПІЛА.

З Бургос, Еспанія, доносять, що в останніх боях червоних з військами ген. Франка згинувло яких 3,000 воївків „Міжнародної Бригади“, що воює по стороці червоних. Між ними, що згинувли, чи попали в полон, є яка сотка американських комуністів.

ЧОТИРИ МАТЕРІ ДІСТАНУТЬ ПО \$125,000.

Перед найвищим судом у Торонті розбирали справу нагород нагодитим матерям Торонта, які оставили їм дива-адвокат, Мілар, у своїй заповіті в сумі 500 тисяч доларів. Із багатьох матерей суддя Мидлтон затвердив тільки чотири матері у правах до нагород за народження найбільшого числа дітей впродовж десятих літ у границях Торонта. Ними є: пані І. М. Маклін, літ 34, десятиро дітей; пані А. Смит, десятиро дітей; пані Кетлі Нагд, літ 35, 12 дітей; пані Луці Тимлек, 38 літ, 18 дітей. Кожна з них дістане по 125 тисяч доларів. Інших іще раз переслухають, але ніхто не вірить, що їм щось уділять.

БОЛЬШЕВИКИ ВЕРБУВАЛИ ШПИГУНІВ У ФІНЛЯНДІ.

У Фінляндії викрили акцію большевицьких висланників, що намагалися вербувати кандидатів до шпигунської роботи. Один такий большевицький висланник привіз нібито листи від родини, що живе у Советях, робітників Нурміменові, а в тих листах були поручення для віддавання. Здобувши таким чином довіру, віддавав листів запропоновувати Нурміменові шпигунські послуги, чим він може поправити долю своєї родини, що живе у Советях. Робітник Нурміменів нібито погодився, але віддав справу поліції, яка арештувала большевицького агента.

МІНЕРАЛЬНЕ БАГАТСТВО КАНАДИ.

Бувший міністер гірництва, Чарлс Макрей, виголосив перед університетським клубом доклад, описуючи мінеральні багатства Канади. Продакція мінералів у ріжній формі, як золото, срібло і т. п., дійшла минулого року до рекордової суми 452 мільйони доларів, або 90 мільйонів більше, ніж за рік 1936. З тої суми 150 мільйонів доларів виплачено робітникам за працю, а 105 мільйонів доларів пішло у формі дивіденд власникам і уділовцям копалень. Експортів до чужих країн мінералів на суму 328 мільйонів доларів.

Макрей вірить, що це тільки початок цієї індустрії, що ще на довгі роки нові покоління будуть відкривати на півночі нові джерела багатств. Тому то він визнає молодих людей кидатися на північ у пошукуванні нових мінеральних піль. Бо з кожним відкриттям повстають нові міста, нові залізничні шляхи та робота для багатьох людей.

ТІЛЬКИ В ЖАРГОНІ.

В останньому часі „Строніцтво Народове“ зорганізувало на терені лодзького воевідства низку прилюдних зібрань, на яких ставили й ухвалювали домагання, щоб жидівські часописи у Польщі виходили тільки у жидівському жаргоні.

СКАРБИ ЧЕРВОНОГО КАТА.

Французька поліція арештувала в одній віллі в Біяріц Мануеля Нелю, червоного ката з Сантандеру, який утік до Франції по здобутті Сантандеру національними військами. У віллі червоного ката поліція знайшла безліч оброчок, що їх постягав червоний кат з рук розстрілених еспанців. 60,000 французьких франків, 70,000 пестет, багато доларів і лір вартості понад 200,000 франків.

ЛЯМЕНТУЄ ЧЕРЕЗ „ЗАВЗЯТИЙ СПРОТИВ УКРАЇНЦІВ“

КРАКІВ. — „Львівський Курер Подзенни“ (ч. 70) пише про кризу „польскої“ на „кресах східних“. Кричить, що „польські стан посаджання курчи сен“. І то через „гвалтовний спшеціф з боку української“. Пише, що так далі не може бути, щоб на терені борщівського повіту, на 30 громад були тільки 4 польські ксьондзи, а 28 українських священиків. Каже, що той повіт є український тому, що українські священики викрали полякам їх діти і при хрещенні повписували їх як греко-католиків. Тому тепер треба, щоб ті метрикальні книги вела сама польська влада. І треба, щоб родичі мали право змінити віроісповідання своїх дітей до 14-го року їх життя, а не, як було досі, до 7-го. Бо як так буде то польські вчителі зможуть скорше вилунити на родичів, щоб позмінювали віроісповідання дітей. Буде більше часу на таку пропаганду. А це, пише ця польська газета, зробить для „польскої“ більше, ніж усякі „фундуше оборони польскої“. І тим робом найскорше заломиться український спротив.

ЯК ЦЕ ВИГЛЯДАЄ У ПРАКТИЦІ.

ЛЬВІВ. — „Діло“ (ч. 52) подає про розділ субвенцій міської ради міста Львова. З загальної суми 13,500 злотих призначено на українські цілі аж 500 зл., для церкви св. Миколая. Решта пішла на допомогу „звйонзкам оброньцув Львова“ і польським костелам.

НЕ ВИЗНАЄ „ДЕМОКРАТИЧНОГО ФРОНТУ“.

ЛОНДОН. — Велика Британія не піде на допомогу „демократичному фронтові“, якщо він пішов війною проти Італії чи Німеччини. Не буде боронити Чехословаччину, ні ніякого іншого краю на схід від Рену. Англія почувається зобовязаною боронити тільки Францію, і то лише тоді, колиб вона була нападена, а не тоді, колиб Франція спішила боронити Чехословаччину. І не буде боронити Англія також Бельгії. Так виглядає тепер її відношення до європейських держав — на словах. І це є згідний вислів політики теперішнього міністерського кабінету.

НАГОДА, ЯКОЇ НЕ БУЛО.

РИМ. — Англія й Італія змагають тепер усіми силами до якнайтіснішого зближення. Кажуть, що ніколи ще не було такої доброї нагоди до порозуміння, як тепер. І можливо, що вже другої такої нагоди ніколи не буде.

ДВІ НОВІ „РЕСПУБЛИКИ“.

ТОКІО. — Японія творить у Китаю друге Манчжоу. Буде це автономна китайська країна в середущім Китаю зо столицею Нанкінг. А з провінції Гоппег доносять, що там створили „комуністичну республіку“ на території, яка нібито є в руках японців.

ОБВИНУВАЧУЮТЬ ЖИДІВ.

ВАРШАВА. — Польська преса лає жидів за те, що зачали масово витягати ощадності з банків, як Польща вислала Литві ультимат. Пише, що тут виявилось в практиці, якими патріотами є жиди, яка є їхня лояльність до Польщі, бо тут говорили факти, а не гарні заяви. І тому, пише преса, не диво, що патріотична польська молодь зачала знову проти жидів виступати.

ПОМЕР СЕРЕД ОПЛЕСКІВ.

СОФІЯ (Болгарія). — Бувший прем'єр Олександр Малинов виголосив політичну промову, за яку одержав бурю оплесків. Серед тих оплесків, стоячи на естраді, упав нагло на землю і помер. Мав 71 років.

ЛИТОВЦІ ДЕМОНСТРУЮТЬ.

КОВНО. — Литовська молодь відбула проти-польську демонстрацію, причому співала пісні про Вильно. Демонстрацію закінчено присягою „Не дамо виленської землі!“ Арештовано 20 демонстрантів, яких зараз випущено на волю.

ПЕРША КОРЕСПОНДЕНЦІЯ.

ВАРШАВА. — „Курер Варшавскі“ помістив перший допис від свого кореспондента з Ковна, теперішньої столиці Литви. Допис пише про те, що вся литовська суспільність як і литовська преса є обурені на Польщу за її ультимат.

І ПОЛЯКИ НЕЗАДОВОЛЕНІ.

ВАРШАВА. — Є загальне невдоволення навіть в урядових колах з того, що Франція і Велика Британія змусили Польщу злагіднити ультимат, висланий Литві. Найбільше люті за те, що змусили Польщу відступити від домагання, щоб Литва скреслила з конституції, що Вильно є столицею Литви.

"СВОБОДА" (LIBERTY)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
by the Ukrainian Press and Book Co., Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1911 under the Act of March 5, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакції не відповідає.

3 Канади належить посылати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. "Свобода": BERgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BERgen 4-1016.
4-0807.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "СВОБОДА", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

БОЛЬШЕВИЦЬКЕ БОЖЕВІЛЛЯ

Світ уже привик до того, що годі розбирати простим розумом те, що, що діється в СССР. От судили недавно 21 советських свідків. Таких, що були великими революціонерами і великими большевицькими вченими. Таких, що були народними комісарами, себто міністрами. Таких, що були авторами славних п'ятиліток і їх виконавцями. А як 18 з них розстріляли як зрадників і запродавців, то ледви пустили дрібну вістку про цю подію. Виходить, що ніби пропали оті советські великани, як пси на ярмарку. Навіть не знати, коли їх розстріляли.

Та є одна сторона того советського божевілля, на яку треба звернути увагу. Не тому, щоб це було чимсь дійсно новим. А тільки тому, щоб воно було заньотоване. Як відомо, згадані вище розстрілені советські „зрадники” займали самі передові місця в політиці, промислі, торгівлі, фінансах і т. п. І як пригадуємо собі, то в тих часах, коли вони були у проводі, вичитували ми чи не кожного дня доносення з Москви про величезні осяги Советів, і то в кожній з згаданих ділянок. Скільки то не писалося впродовж довгих років про ті советські п'ятилітки! Пригадаймо собі, як то це було далеко до кінця першої п'ятилітки, а вже писали Совети про надзвичайні її успіхи, про те, що вона виконала далеко більше, ніж було упряновано, і т. д. Це факти, відомі кожному з нас, хто читає американську пресу і звідомлення тих американських кореспондентів, що опираються на тих відомостях, що їх дістають від советського уряду. Та як же тепер те все погодити з тим, про що говорено на останнім московським суді, коли обвинувачувано отих 21 советських найвищих урядовців за те, що вони зруйнували советські п'ятилітки, що довели до руйни советський промисл, що всюди саботували і зраджували та нанесли Советам величезні шкоди? Де правда? Чи брехнею є те все, що Совети роками розпускали по світі, що в них усе в якнайкращому порядку, що п'ятилітки такі успішніші, що переходять усі найкращі сподівання; чи може брехнею є те, що тепер закинули тим усім, котрі переводили ті п'ятилітки, а котрих тепер за зле їх ведення розстріляли, додаючи, що вони так зле поступали, бо хотіли таким чином розвалити Совети?

І ще одно. Саме тепер рознесли Совети по світі вістку про „феномальний” зріст советського вивозу. І то за останній рік, себто за той самий рік, у якому комісарем торгівлі був А. П. Розенгольц, себто той самий, якого недавно розстріляли за те, що проводив згаданим комісаріатом на шкоду і руйну Советів. Як жеж це розуміти?

Ось це зразки того, що собою уявляють Совети. Брехня брехнею поганяє і на брехні йде. Ось такими брехнями прикривають вони свої злочини. І ними виправдують рацію свого існування.

О. С.

ІХ ІНТЕРЕС НА ПЕРШІМ МІСЦІ

Хочу тут на однім маркантнім прикладі подати до відомої читачів, як жиди дивляться на квестію людяності, справедливості і т. п. Хочу показати, що в них, у данім випадку, міродатним є лише їх інтерес як цілості, а не жадні високі гасла, які вони звикли проповідувати.

Газети принесли звістку про смерть Шльоми Шварцбарта, вбивника Симона Петлюри в травні 1926 року в Парижі. Не йде мені тут про особу Петлюри, можна його осуджувати, чи хвалити. Але наше відношення до нього — це виключно наше відношення.

Отже жидівський „Новий Дзєннік”, що виходить по польски, пише про смерть Шварцбарта, що „передчасно його смерть наповнить смутком паризьких жидів” і не лише паризьких, бо, як показується, і польських жидів. Газета пише розпучливо про його „трагічну долю”. На думку газети, Шварцбарт „мав у собі небувалу дозу шляхетності, доброти і сердечності” (!!). Правда, він хопився за зброю, але лише „щоб помстити невинно пролиту кров тисяч мордованих ігноблених братів в Україні”. Показується в дальших виводах газети, що „ту зброю вложила йому жидівська історія. Вона призначила його своїм післанцем”. Він жеж, Шварцбарт, був той, що „заалармував жидівських діячів у Парижі, щоб зайнялися долею близького йому чином і духом Давида Франкфуртера” (другого душогуба, що замордував у Давосі в Швейцарії одного німця). Бо „він хотів порушити сумління світу” і добитися, щоб цього другого жидівського вбивника виправдали таксамо, як і самого Шварцбарта. Далше газета подає про коначність заснувати фонд імені Шварцбарта, щоб віддати йому пошану і честь, на яку він заслужив.

Чи не прекрасно? А подібні пишуть інші органи жидівської преси. Той самої преси, яка звеличувала донедавна Троцького, Літвінова й іншу каволоц, що мачала руки в крові мільйонів замучених українців, а звеличувала їх тому, що були жидами! Та й тепер бідкається беззастанно та пре-

са про долю „бідного вигнанця” Троцького. А чи той Троцький не є масовим убивником? Та й тепер звеличує та преса советський режим гвалту і насильства тільки тому, що багато становить у большевицькій бюрократії займають жиди.

Як бачимо, то порушення святости людського життя, помитуння засадами демократії чи людяності, як це бачимо в СССР, не збуджують ніякого гніву ні обурення в згаданіх жидівській пресі. Бо в СССР на „командних висотах” ще сидять співзвизначі, хочби і вбивники. Та коли хто хоче засудити вбивника-жиду, тоді

апелюється до всіх прекрасних засад на світі, щоб його рятувати. Петлюра й українці, які в трагічних роках революції нищили жидівські большевицькі відділи, були „погромниками”. Зате Шварцбарти — це герої...

Газета жалує за „передчасною смертю” Шварцбарта. Так, хіба передчасна тому, що може Шварцбарт міг би був ще когось замордувати...

Ось так у практиці виглядає мораль представників „вигнаного народу”. Як бачимо, то балаканина про гарні гасла — це блоф, за яким криється голий інтерес даної збірноти. А чи ми також потрапимо вигнати з рідних оманних гасел? Чи будемо також послугувати, в своїй політиці нічим іншим, а тільки національними інтересами великого народу?

ШВАРЦБАРТ УМЕР

В Капштаті вмер убивник Симона Петлюри, Шварцбарт, у часі відчитової подорожі. Як це загально відомо, Шварцбарт, перекавши деякий час по своїм злочині і переконавшись, що українці не дуже швидко на пімсту, зробив зо свого злочину гешефт і подорожував по світі з викладами на тему: „Як я вбив Симона Петлюру”. З цими викладами він обіхав Америку, а також усі країни Європи, де міг викладати по російськи або по жидівськи, за винятком Польщі, яка, не вважаючи на значні міжнародні впливи, відмовилася йому рішучо права візду. Шварцбарт відбув відчитову подорож до Советів, чим лише довів, що його твердження на суді, ніби він є ворогом большевизму, були лише маневром, щоб замести сліди. В Советах мав він найбільший, як не моральний, то матеріальний успіх, бо незалежно від кількості слухачів державна платила йому готівкою, а крім того подорож і добував, але всеж в Україну він заїхати не ризикнував і обмежився викладами в Росії та на Сибірі. При цій нагоді варто згадати, що версію Шварцбарта відносно причин його вчинку, яку вільно чи не вільно прийняв французький суд, упродовж останніх років знищено ревелюціями самих большевиків. Ема

Гольдман, відома анархістка, приятелька Леніна, яка кілька років тому зірвала з большевиками, згадує в своїх спогадах про близькі стосунки Шварцбарта з большевиками, а відомий Бєсєдовський, секретар большевицької амбасди в Парижі, що втік від катівської кулі крізь вікно, по-свідчив, що якийсь час перед злочинним він особисто бачив у Москві в Чека інструкцію, за адресовану до Парижу в справі атентату. Але поза тими свідченнями, що лишаються на сумлінні большевицьких перекінчиків, всі, що були на суді, можуть посвідчити, що Шварцбарт пишався там не лише смертю Симона Петлюри, а й своїми катівськими наїздами на Україну в часі перебування його в червоній армії. Він брав особисто участь у першій і другій наступі на Україну, коли большевики лили річками українську кров і вирізали цілі українські села за знайдений жовто-блакитний прапор. Проте стався він „героєм” жидівського народу і в десятку річницю виконання свого злочину дістав, як писала жидівська преса, привітання з усіх кінців світу. Цікаво зауважити, що цей „герой”, хіба знушаючися з українців, жив у Парижі під прикритим ім'ям „Симона”.

М. Т. (Офінор).

Л. Нигрицький.

ТВОРЧА КРИТИКА

Бути критиком, значить: почувати глибше, як інші, бачити більше, як інші, переживати сильніше, як інші. Коли в душі критика прочитана повість, вірш, чи побачена пєса на сцені відібється гомоном болю або радості, то тоді ця критика є творча. А в кого нерозвинена душа, хто не загорить вогнем правдивої ненависті чи правдивої любові, цей не буде критиком, тільки репортером.

Є поезія, драма й критика. Критик є таксамо творчий, як поет чи драматург. Але критик повстає щойно тоді, коли письменник написав твір, і цього ніякий критик не може забути письменникові. Письменник ненавидить критика, критик ненавидить письменника. Але один без одного не можуть жити й без одного чи другого не може бути розвою. За словами Брінєтієра, „критика стала душею французького письменства: нема в нас і не було революції в письменстві чи естетичному підході, якої початком і провідником не була відповідна еволюція в літературній критиці”.

Кожний мистецький твір кожного письменника є призначений для посвячених йому духово читачів. Коли повість, поема, чи пєса якогось автора появляється на книгарському ринку, перестає бути власністю автора, а стає власністю меншого або більшого кола читачів. Автор своє скінчив; до голосу зголошується критик.

Діється те саме, що в природі: щоб могли видати овоч, розцвілі чаші квітів своїм запахом кличуть комах, ці насичують їхніми соками й задилюють їх поневолі, за вищим наказом. Творчий критик, наче ця комах, заплює квіт і твір родить овочі. Сам твір це прекрасна квітка; але щоб дерево видало овоч, треба творчого критика. Критик своєю творчістю поширює твір письменника. Він доповнює його своїм знанням, своєю знайомістю тих царин, яких письменник або торкнувся, або інтуїтивно прочув. Творчість критика виповняє цю прогалину, яка завжди існує між письменником і загалом; творчість критика це неначе місток між читачами й творцем. Таким

чином правдивим критиком-творцем є той, хто на основі твору письменника чи творів цілої низки письменників напише творчий твір. Кожний письменник уже за своєю психологічною структурою ненавидить і боїться критика. У творчому процесі, чи то пак творчій нестямі, хочби вона була навіть і під контролею самокритичного олівця, письменник не завважає недокладностей у своєму творі, не завважає впливів чужих літератур, ні аналогій, ні порівняння з іншими. Письменникові вистарчає осуд його чуттєвого стану. Але на це все реагує критик, хочби навіть між письменником і критиком існувало духове посвоячення. Знову ж кожний критик уже за своєю психологічною структурою ненавидить письменника. Першзавсе всі тайни творчості повстання твору є для нього зачинені. Критик говорить про твір написаний, творчість критика повстає щойно на готовому творі. А найкращі поеми, найбільші драми, найсильніші почування кожного письменника бере з собою в могилу. Критик ніколи не переживає цього будуючого творчого процесу, який переживає кожний письменник; він ніколи не бере й ніколи не може брати безпосередньої участі у тих душевних заламаннях, у цих ударах, планах, змінах, передумуваннях, які товаришать народинам письменницького твору. Критика це надбудова, це регуляція будинків, якими є твори поодиноких письменників, і критик-творець може щойно пережити готовий письменницький твір і на готовому письменницькому творі може щойно повстати творчість критика.

Творча критика це синтез поезії, драми й життя. Взаємні впливи кристалізуються в умі критика, перетоплюються в горнілі його світогляду й, будучи містком між читачем і письменником, формують уми й душі читачів. В тому саме величезний додатний, а рівночасно величезний від'ємний вплив критики. Ні один твір ні одного письменника не може так зломати душі людини, як критика. Тоді, коли письменник має до діла з собою і життям; тоді, коли твір письменника це його особиста зустріч з минулим, сучасним чи майбутнім життям, критика це формування душі того читача, який приймає цей твір. Таким чином критик може або перекинути й скріпити місток між читачем і творцем і може зірвати зв'язок між письменником і читачем. („Новий Час”).

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

До тих, що надсилають списи жертводавців: Заки значення списувати жертви, загляньте до „Свободи”, до рубрики „Як ми помагаємо Рідному Краєві”, і добре придивіться, як це треба робити. Завжди поміщуємо на один і той самий лад. Придержуйтеся того порядку, а тим заощадите багато праці редакції й друкарів. І менше буде помилок. Не доводіть до того, щоб витрачувати працю намарно.

В театрі.

Пєса жажливо безнадійна. Один гість виходить. У двірках затримує його білетер. — Прошу взяти „ретурку”, бо інакше не зможу вас знову впустити. — Не думаю вертатися. — То прошу ретурку дати комунебудь. — Не маю особистих впрогів.

М. Р.

ТАКИ НАЙЛІПШИЙ

(Оповідання)

(4)

— То Ярема тепер не ходити на роботу? — спитала дівчина стривожена. — Може Ярема був у хаті або на роботі в тартарку?

— Це ні. Не пе. На роботу не ходити тепер, та то не з лінивства. Тепер тартарк стоїть. Котел тріс, чи щось таке. Вже вісім днів у тартарку нема роботи. Ярема якийсь такий став... перемінювався. Не знаю, що йому сталося. Мало коли бачу його. Міркую собі, що він може був при тім, коли молодий Уграш пострілів якогось панка. Господь Бог знає, як це сталося.

Дівчина з жахом глянула на маму, спитала:

— Молодий Уграш застрілив когось? Якого пана?

Стара розповіла, що дроворуби, ідучи з роботи, знайшли в лісі якогось панка постріленого. Підозрівавши, що зробив це син побережника, Максим Уграш, його вже арештували. Коби Ганка прийшла. Ти знаєш її. Ганку старого Рупика. Вона тепер служить у лісничого. Вона мабуть знає про це більше, як я знаю і як знають жандар-

ків у стіні. В один з них заступала. Посуналася трохи далі, і знов ступала. Обізвався тон порожньої посудини. Підважила кінчик пальцем і впріла. Дошка відстала, хоч вона потягнула цілком легко. Знаючи, дошка вже не була прибіта цвяхами на тревало. Хтось відірвав. Дорка всунула руку за дошку. Рушниця, котру Ярема в очак Дорки вклав був сюди закутану в полотно, тепер лежала гола. Дорка сягнула рукою далі і знайшла цілу купу патронів, яких там раніше цілком не було.

Під Доркою зігнулися коліна. Накрила лице руками, захиталася і впала. — Отже Ярема не додержав приречення, — думала. — Зловив слово і полює далі. І сталося те, чого я так дуже боялася. Зійшовся з управленим мисливим... Чого син побережника стріляв до такого, що в лісі, пильнованим його батьком, має право полювати. То мабуть Ярема застрілив, або пострілів того пана і за нього арештували Максима!

— Дорка! Де ти? — спитала мати, вийшовши до сней. Дорка встала і зійшла назад по драбині. Пішла до кімнати.

В тій хвилі відчинилися надвору двері до сней. Увійшов Ярема і аж відскочив на-

зад, коли мачуха сказала йому:

— Дорка приїхала. Вона там у хаті. Куди ти гуляєш, що аж тепер приходиш?

За Яремою в хату всуваляся ще одна особа.

— І ти, Ганкош тут? — крикнула Туранокова. — Ви знов знайшлися, ледача пара?

— Не робіть такого гамору, мамо, — сказав Ярема. — Не в добру для мене пору приїхала сюди Дорка, бо з Максимом не буде мати потіхи!

— Що з Максимом зроблять у суді? — спитала мачуха.

— Той панок не цілком вбитий і мабуть викидеться, — вмішалася Ганка. — На додава Максим Уграш, то не цілком панський хлоп, з яким пани в суді не церемонилися. То син панського побережника!

— Таки так, — додав Ярема.

— На Максимі суд не дуже буде наставати, бо пани і панські прихвостні все в більших ласках. Це й Дорка буде знати.

Ледви це сказав, Дорка вже стояла перед ним.

— Що ти хотів тим сказати? — крикнула. — Чи в тих кількох роках, що мене не було тут, ти став брехуном і наклепником?

— Ну, ну! — крикнула до

неї Ганка. — Тільки не їджд його і мене до того.

В тій хвилі Дорка звернулася до глузууючої:

— Що ти тут робиш? Яке тобі діло до мене?

— Спитай Ярему, то він тобі скаже, що мене до цієї хати привело, — відповіла Ганка глумливо.

Туранокова була вдоволена з того, що Ярема водиться з Ганкою, бо не хотіла, щоб її донька дістала такого мужа, як Ярема, сина старого мочиморди. Вона промовила до доньки:

— Лиши їх, Дорко. Вона бігає за Яремою, Ярема за нею. Ти за добра для такого!

Ярема не сказав нічого, лиш стояв добру хвилину, витріщивши очі на Дорку, що стояла в світлі вогню, який, з дрипчів, в кімнаті крізь відчинені двері падав на неї. Він обміркував, якими би то словами болочо вкловити її. Нарешті сказав:

— Твій милий в криміналі!

Ледви це сказав, Дорка вхопила його за оба рамена і затрясла ним. Була така висока, як він, і сила в неї була. Її очі заискрилися гнівом. Вона сказала:

— Ти дуже добре знаєш, що брешеш. Ти знаєш, що він ніколи не був мій милий. Ти

знаєш, що від трьох літ ні я його не бачила, ні він мене. А хто раніше був мій милий, ти також дуже добре знаєш.

Вона ще раз затрясла ним і додала:

— Скажи, що брешеш! Скажи, або я...

Нахилилася до його вуха і шепнула:

— Я була на стриху.

Ярема раптом сіпнув собою, вихопився з її рук і сказав:

— Відцепися від мене! Що мене все те обходить?!

— Таак? Що тебе все те обходить? Побачимо!

— Тобі не соромно, Дорко? — спитала Ганка, всунувшись між Ярему і Дорку. — Хіба не бачиш, що він не хоче про тебе знати?

Дорка хвилину гляділа на Ганку поглядом, неначе погаслим. Очунявши, промовила:

— Так. І ти тут. Я питаю тебе, відки той наклеп? Не потребуєш відповідати мені. Я вже сама знаю.

Звертаючися до Яреми, сказала:

— Я вже знаю! Знаю все, як воно йшло і до чого прийшло. Вперед обдурила тебе, брешучи, знеславляючи мене. Потому знов справила тебе на стежки лісового злодія. Нарешті прийшло до того, що...

(Дальше буде).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ХТО ІХ ПОВІВ?

У газетах появилися радіо-фотографії, зняті у Вильні й переслані з Варшави радіом до Америки. На них зображено демонстрація патріотичних полків на головній площі Вильні. Над юрбою видніється величезний прапор з написом: **ВОДЗУ-МАРШАЛКУ: ПРОВАДЗЬ НАС НА КОВНО!** Звісно, що під польським „дуче“ чи „фірером“ розуміється Смігли-Ридз. Та не звично, чи тут юрба справді закликала „водза“ вести її на Ковно, чи це „вудз“ підвів юрбу зробити демонстрацію й шесті прапори з таким написом до „водза“.

І чому б ні? Зрекліся права рішати про війну на користь „водза“, то чому б на його приказ не вдавати, що вони того хочуть, чого властиво хоче „вудз“?

ЗНОВ „РУСИНИ“ ВІНЯТКОМ.

У Нью Йорку недавно вишла друком книжка під заголомком HUNGARY AND HER SUCCESSORS, себто „Угорщина і її наслідники“.

Під наслідками Угорщини розуміються ті держави, що під час мирових переговорів по останній світовій війні дістали території, що належали до мадярського королівства, отже: Австрія, Чехословаччина, Італія, Польща, Румунія і Югославія.

Мадяри хочуть звернення назад цих забраних країв Угорщини. Однак автор книжки, С. А. Макартні, цього не хоче, хіба що самі відірвані від Угорщини народи цього зажадають. Він робить виняток лише щодо закарпатських українців („RUTHENIANS“), за котрих він каже, що їм жодяк не краде під Будапештом.

І чи є в тому щось дивне? Коли „русини“ не протестували в 1918-тім році, як їх брали чехи, то пощо їх питатися тепер, як мали би їх брати мадяри?

ДЖЕРЕЛА ЗНАННЯ.

Звідки Макартні знає, що „русини“ краще жились би під мадярами, ніж під чехами? Від „русинів“? Ні. Їх навіть питатися небезпечно: ануж скажуть, що їм і на дощі мокро, і під ринвою не сухо.

Від чехів? І це певно ні, бо чехи певно сказали би, що під ними краще, ніж під мадярами.

Хто може сказати, що „русини“ краще під мадярами, ніж бути самостійними або під чехами?

ЩЕ ОДНА ШВАЙЦАРІЯ?

Каже Макартні, що питання цих територій бувшої мадярської корони було би вирішене найкраще, як би мадярщина перемінилася на другу Швайцарію.

Це значить, що всі території мадярської низовини мали би назад бути злучені в одну державу, але в ній кожна національність (мадярська, словацька, румунська, українська, німецька) мала би мати рівні права з кожною іншою. А ці швайцарські порядки мали би завести мадяри, які цілими віками терпіли від утисків німців, а здобувши собі вободу, утискали не-мадярські народи так, як їх колись утискали німці. Зрештою, чи показують мадяри в теперішній Мадяріщині велике замишування до свободи й пошанування прав людини?

ЩО ТАМ ЗА КУЛІСАМИ?

Здається, що й Макартні це все знає, і тому його відокремлення закарпатських українців, ставлення їх в іншому становищі, ніж інші народи бувшої мадярської корони, може кривити за собою якусь нову інтригу.

Чи не має це якогось зв'язку з планами Німеччини проти Чехословаччини? Чи не має Мадяріщина порозуміння з Німеччиною, що на випадок війни між Німеччиною й Чехословаччиною Мадяріщина має зайняти закарпатську Україну?

ЕВРОПЕЙСЬКІ ДЖУНГЛІ.

„Нью Йорк Таймс“ у своїй статті з приводу польсько-литовського конфлікту, каже, що не можна сподіватися справжнього порозуміння між Литвою й Польщею між іншим і через те, що, як видно, Польща робить інтриги з Німеччиною.

„Таймс“ догадується, що Польща порозумілася з Німеччиною на тій основі, що як Польща захопить Литву, Німеччина дістане Данціг, а може й Мемель.

Звідки такі претенсії, щоб Польща й Німеччина таких інтриг не робили? Як в Європі вже настала мораль джунглів, то що тут дивного, що кожний рве, де лише може? Зрештою, чи не поступила Литва іннакше, забираючи від Німеччини Мемель?

„ОБОРОНЦІ ПОКРИВДЖЕНИХ“.

Як2 Польща післала у Виленщину армію, 5 разів більшу від усеї литовської армії, в деяких кругах стали допитуватися: Невже советська Росія не виступить в обороні малої Литви? Чейже вони мають між собою яексь порозуміння й мабуть Росія обіцяла обороняти Литву...

Та з самої мапи Європи видно, що советська Росія не думала помагати слабій Литві проти Польщі. Советська Росія сама до Литви не приїрає, бо захоплена Польщею Виленщина входить між Литву й советську Росію. Коли польська армія пішла у Виленщину, то з цього відразу було видно, що Польща має заперення від советської Росії, що Росія не буде Литви боронити, бо якби такого заперення Польща не мала, вона не була би певна, чи на неї не вдарить з одного боку Литва, а ззаду Росія, беручи її в цей спосіб у два вогні.

Видно, що Польща інтригувала не лише з Німеччиною, але й з Росією.

ЩЕ ОДНО ВІЯСНЕННЯ.

Коли ще австрійські й литовські події не відкрили враження з чергового московського процесу, коли же люди ломали собі голови над поясненням цих божевільних подій мірами здорового розуму, в одній італійській газеті — як доносив ньюйоркський щоденник „Ворлд-Телеграм“ — появилася в редакційній статті здогад, що Сталін останніми часами став фашистом і тому він розстрілює всіх старих большевиків.

Стаття викликала сенсаційне зацікавлення, бо в Італії не може знайти місця в газеті ніщо, що не має потвердження уряду. Крім того згаданий здогад подано так, що багато людей приписували його навіть самому диктаторові Муссолінієві.

Це само могло би заставити читачів до обережності: Муссоліні, як практичний політик, не робить нічого без політичної цілі. Яка ціль у цьому здогаді? Чейже слави з того йому для фашизму не ждати, що до фашистів пристав іще й Сталін. Хіба в цей спосіб він зазначив, що він не зовсім поділяє Гітлерову гістерію щодо большевику?

На всякий спосіб це був знаменний висказ у краю фашизму; висказ, який каже нам не дивуватися ніякій можливості в світі: навіть як Муссоліні подасть руку Сталінові, ба навіть як це зробить самий Гітлер.

3 УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ЧЕСТЕР, ПА.

Святкування річниці Крутів.

Заходами відділу ОДВУ та УЧХ відсвятковано в нашому місті Свято Крутів в неділю, 6-го лютого 1938 р., в салі Українського Народного Дому.

Рано того дня місцевий парох о. Ф. Мицик відслужив по богослуженні панахиду за всіх борців України. На панахиді взяли організовану участь члени ОДВУ, члениці УЧХ в своїх одностроях та члениці 2-го від. Союзу Українок в жалібних лентах, що зробило дуже святочне враження. Підчас панахиди о. Мицик виголосив відповідну до хвилі проповідь.

В першу частину свята вхвалили: Вступне слово голови комітету свята, п. П. Броніцького; стрілецькі пісні мішаного хору ім. Лисенка: „Вкраїно, мати“, „Засумуй, трембіто“, „Ой, зацвила“; деклямація „Напис на стрілецьких гробах“ у виконанні І. Матківського; серенада Шуберта, яку виконали молоді Юлія, Василь і Іван Грицькі з Ковтсвіл, Па. Святочну промову виголосив проф. Г. Герман з Вілкс-Бері, Па.

В другу частину входили: стрілецькі пісні жіночого хору: „Заквітчали дівчатонька“, „Нема в світі“, „Хлопці, алярі“; деклямація „Поклін могилам“, виголошена п. Степанією Миштурак; мадярська концертна пісня І. Анфольда у виконанні молоді піаністки Юлії Грицької. Промову по націоналістичній молоді виконала націоналістка Ева Сорока.

В третю частину свята ввійшли знову: стрілецькі пісні мішаного хору: „Ой, та закурили“, „Ой, впає стрілець“, „Слава, отамане“; деклямація „Героям Крутів“, виголошена п. Н. Яциком; трубкове сольо („Пальми“ Файрого) у виконанні В. Грицького; скрипковий концерт, який виконав І. Грицький. Кінцеве слово виголосив о. О. Мицик.

Концерт відбувся дуже гарно. Як Хор ім. Лисенка, під управою п. Г. Королева, так декляматори виявилися гарно. Треба піднести великі таланти молодих пп. Грицьких з Ковтсвіл, Па.

Проф. Г. Герман у своїй промові вияснює, у чім полягала шкідлива робота українських соціалістів підчас творення української державності та виказав їх дальші, хоч уже не страшні затії, якими вони ще й тепер сприяють розвитку державницької думки та чину. Потім промовець змалював трагедію та значіння крутянського бою.

Панна Ева Сорока своєю англійською промовою про Крути широко запізнала молоде наше покоління з тою великою датою в українській новій історії. І завізвала молоде покоління плекати цю світлу Крутянську Традицію.

О. О. Мицик представив два роди любові: один, що його висказуємо словами, другий, що його засвідчуємо ділами. І на доказ цієї останньої о. Мицик навів спомини з тої хвилини, як молоді студенти, відіжджаючи під Крути в січні 1918 року, прощалися з своїми рідними. І сцена пані Лукасевичової, яка „гірко плакала, однак не здержала свого сина, Левка“, лишається нам вічно в наших серцях.

Публика також дописала, бо прийшло багато гостей, місцевих і позамісцевих. З добровільних датків зібрано \$20, з панахиди \$4.13, а підчас свята зібрано \$20.50. Зложили по \$1: о. О. Мицик, Н. Яцик, К. Броніцький, С. Чабан, Н. Рубаш, М. Єдинак (мол.), М. Тершавський; по 50 ц.: Н. Броніцький, І. Михальцевич, А. Бартиш, Долинський; реш-

та дрібними. По відчисленні розходів переслано через центральну управу ОДВУ \$16 на визвольну боротьбу.

Учасник свята.

ШКАГО, ІЛЛ.
Свято Крутів.

Заходами Українських Молодих Націоналістів 13 лютого ц. р. відбувся концерт у честь 20-літньої річниці героїської смерті 300 українських молоденьких борців у бою під Крутами.

Свято розпочалося вступним словом, котре виголосив Іван Когут. Бесідник коротко пояснив, чому ми святкуємо свято Крутів. Хорові точки виконував хор У. М. Н. під управою п. О. Урченка. Хор виявлявся дуже добре. Глибоко повчальні і зворушливі деклямації про Крути виголосили Федір Гресько і Василь Семків.

Святочний реферат виголосив Осип Кука. Бесідник на початку представив присутнім ту незмірну любов 300 юнаків, які йшли на певну смерть з любові до свого народу. Лишаючи школу, рідину, вони йшли боронити Батьківщину перед двадцятькратно більшим ворогом. Далі бесідник живими красками змалював образ самої боротьби з ордами червоних московських наїзників.

Другий реферат, також надзвичайно цікавий, виголосив д-р Роман Смух. Після цього він попросив присутніх про збірку на визвольну боротьбу. Зложили: д-р Р. Смух \$5; по \$2: О. Хомич, п. Рура; по \$1: М. Риза, М. Подола, І. Когут, В. Великий, Куць, Гавлічинський, Мельник, Куропас, Семочко, Дідик, Леськів, Мигаль, Паньків, Гой, Забіяк, Ройк, Ярємко, Кордик, Зелінка, Сенів, Коминяк, Андрущенко, Кобиляк, Боднарчук, Панькевич, Пиніло, Татарин, Сенків, Степанюк, Гіряк, Коцовський, Марущак, Ярмій, А. Коропас, Гижовський, Гуменик, Боднарчук, Брудний, Гуцул, Костинюк, Лука; Медзак 50 ц.; дрібними \$4.95. Разом \$55.45, котрі призначено на визвольну боротьбу.

Під кінець іще раз виступив хор У.М.Н. і заспівав „Ще не вмерла України“. З великим моральним скріпленням виступили громадяни додому, бо це свято влаштувала в першій мірі українська, роджена тут молодь. Та, на жаль, треба замітити, що не було на тому святі багато громадян. Були лише найсвідоміші. Та треба сподіватися, що другим разом не забракне ні одного свідомого українського громадянина. Бо тільки здані одним великою ідеєю і навіяні таким патріотизмом, яким горіли 300 героїв під Крутами, ми зможемо вибороти нашому народові волю.

Василь Семків.

НЬО ЙОРК, Н. Й.

З попису молоді.

Заходом „Союзу українських інженерів і техніків“ відбувся 5. березня в помешканні Української Фільмової Студії літературно-вокальний вечір. Виступала головню молодь. Вечір відкрила пані Безручкова і зазначила, що це скромний попис наших молодих сил. Були співи, деклямації й гри на піані. Виступали учні проф. Нестора Нововіського, що вчать української мови в Інтершенел Інституті, як теж учні, що вчать співи і гри на піані в артистичній пані Марії Гребенецької. Зпоміж них визначилися Оксана Безручкова, Павлина Дика, Олена Никифорчик, Ганна Малетич, Ганна Бойчук. Потім гостили чаєм при товариській гутірці й співі.

ХТО ВІНАЙШОВ РОТАЦІЙНУ МАШИНУ?

Технічні винаходи це переважно вислід зєдненої праці кількох учених винахідників. І так, нпр., грамофон Едісона мав свого попередника у фонографі Шарля Гросса, кінематограф Люмієра міг здійснитися тільки на підставі винаходів Марей'а, чи Деменія. Подібне було і з ротаційною машиною, якою друкують сьогоднішні часописи. Застосував її практично уперше Марінані. видавець паризького „Пті Журналь“, але вже передтим, у 1845-му році, паризький друкар І. С. Вармс опатентував першу ротаційну машину. Тоді вона не могла мати практичної вартості, бо скарбові приписи вимагали, щоб кожний аркуш був окремо остемпльований.

ЗЕМНІ СКАРБИ ДАВНЬОЇ НІМЕЦЬКОЇ КОЛЬОНІЇ НОВОЇ ГВІНЕЇ.

Німці вперто домагаються звороту своїх давніх кольоній. Англіїці не менше вперто їм відмовляють. Обі сторони мають свої поважні причини. Англіїці кажуть, що вбогий Німеччині не під силу розбодувати кольонії, які вимагають великих грошових вкладів. Але німці далі досліджують „свої“ кольонії. Німецькі геологи знайшли недавно у німецькій Новій Гвінеї багаті поклади міді, цини, олова, мангану, платини, заліза, вугля та нафти. А всеж такі англійці добувають там тільки золото, бо все інше мають деінде у приступніших околицях. І так, у 1926. р. добули вони 44,000 унцій (унція — 36 г.) вартості 25,000 злотих, а в 1933 р. уже 248,000 унцій; 1936 рік ще подвоїть це число. Справді жаль віддати Німеччині таку бідну кольонію.

Розкоші подружжя.

— Як же так? Ти оженився і сам пришиваєш собі гудзики?

— О, дуже перепошую, не собі, тільки жінці. Цеж її піджама.

ЙОНКЕРС, Н. Й., І ОКОЛИЦІ! УВАГА!

ЗАХОДОМ КОМІТЕТУ УКР. ГРЕКО-КАТ. ЦЕРКВИ, БРАТСТВ, ТОВАРИСТВ І СЕСТРИЦТВ М. ЙОНКЕРС

відбудеться

МАРІЇ СОКІЛ і АНТОНА РУДНИЦЬКОГО
ОПЕРОВОЇ СПІВАЧКИ

68,75

Небувала нагода полюбуватися співом нашої співачки, що здобула собі загальне признание серед нашого народу і чужинців, та грою композитора-диригента європейських оперних театрів, а при тому причинитися жертвами до відвінчення першого українського шпиталю у Львові. — Центральний Комітет.

УВАГА! СИРАКУЗ, Н. Й., ОБОРН, ФУЛТОН, РОМ І ОКОЛИЦІ
ЗАХОДОМ ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМІТЕТУ В СИРАКУЗАХ ВІДБУДЕТЬСЯ

В НЕДІЛЮ, 27 БЕРЕЗНЯ 1938

МАРІЇ СОКІЛ і АНТОНА РУДНИЦЬКОГО

Оперової співачки з Рідного Краю Композитора-диригента

В САЛІ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ДОМУ, 137 ВЕСТ-ФАЙЕТ-СТРІТ

Початок 7:30 вечором.

Ціни тікетів: \$1.00; 75 ц.; 50 ц.

Дохід на Українську Народню Лічницю у Львові.

УВАГА! РОЧЕСТЕР, Н. Й., І ОКОЛИЦІ! УВАГА!

ЗАХОДОМ БРАТСТВ, ТОВАРИСТВ І ПОЛІТИЧНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

відбудеться

МАРІЇ СОКІЛ і АНТОНА РУДНИЦЬКОГО

ОПЕРОВОЇ СПІВАЧКИ КОМПОЗИТОРА-ДИРИГЕНТА

В СУБОТУ, 26. БЕРЕЗНЯ (МАРТА) 1938.

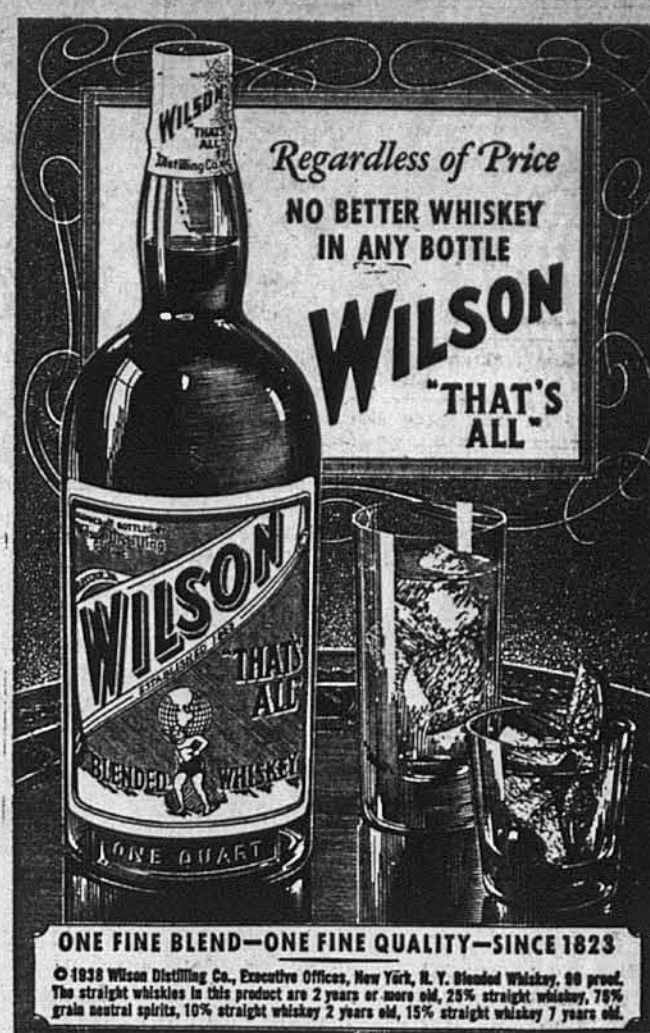
В НОВІЙ ПАРОХІЯЛЬНІЙ ГАЛІ, 303 HUDSON AVE., РОЧЕСТЕР, Н. Й.

Початок точно в годині 7:30 вечором. — Вступ для старших і малих 50 центів.

ДОХІД ПРИЗНАЧЕНИЙ НА УКРАЇНСЬКУ НАРОДНУ ЛІЧНИЦЮ У ЛЬВОВІ.

Шановні Українські Громадяни, не була для нас новина. Такого концерту ми ще не чули. Прийдіть усі як один, щоб послухати цього концерту і налюбуватися українською артистичною піснею!

68

Regardless of Price
NO BETTER WHISKEY
IN ANY BOTTLE
WILSON
"THAT'S ALL"
ONE FINE BLEND—ONE FINE QUALITY—SINCE 1823
© 1938 Wilson Distilling Co., Executive Offices, New York, N. Y. Blended Whiskey, 80 proof. The straight whiskeys in this product are 2 years or more old, 25% straight whiskey, 75% grain neutral spirits, 10% straight whiskey 2 years old, 15% straight whiskey 7 years old.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ., І ОКОЛИЦІ!

УКР. ГР.-КАТ. ПАРОХІЯ УСПЕНІЯ
ПР. ДІВІ МАРІЇ уладжує
В НЕДІЛЮ, 27. БЕРЕЗНЯ 1938
в 7:30 Р. М.

КОНЦЕРТ

в честь ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

В УКРАЇНСЬКІЙ ГАЛІ, State St.,

Perth Amboy, N. J.

Хори, церковний „Боян“ і Моло-

дечий, під управою п. С. Грабара.

Головний бесідник: д-р Л. Цегель-

ський. Вступ вільний. — До-

бровільні жертви на Рідну Школу.

Уряд парохіальний.

УВАГА! БАЛТИМОР, КУРТІС БЕЙ, МД., І ОКОЛИЦІ! УВАГА!
ЗАХОДОМ ГРОМАДИ ПРИ УКР. НАРОДНІМ ДОМІ

відбудеться

КОНЦЕРТ

в честь 77. роковин смерті незабутнього кобзаря

ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

В САЛІ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ДОМУ, 3101 O'DONNELL STREET.

В НЕДІЛЮ, 27. МАРТА 1938

Початок в год. 7:30 ввечір. — Вступ вільний.

Програму свята виконає Хор Укр. Нар. Дому. Реферат буде в україн-

ській і англійській мові.

Шановні Громадяни! Приходіть всі, місцеві і з околиці, і спільно виш-

нують пам'ять найбільшого Сина України! — Комітет Свята.

68

„САЙСЕРО“ ПРОТИ „КІКЕРА“

Як треба вимовляти латинські слова?

Недавно в англійському культурному світі зчинився був спір над тим, як треба вимовляти Ціцеронову мову. Ця справа відбилася відгомном і в лондонських часописах. Причому цікаво згадати, що дебата не обмежилася до питання, чи треба вимовляти так чи сяк латинські слова, лише поширилася як дебата про значення класичного виховання та культури взагалі в житті сьогоденного англійця. Як вислід цього спору можна вкінці було набрати в журналі, що „Сайсеро“ (Ціцеро) переміг „Кікєра“, або іншими словами, що й тепер перемогла стара, себто англійська вимова, нову, себто європейську, континентальну вимову. Та не треба думати, що так уже осягнули одиниці у вимові латинських слів, бо і далі будуть переколювання.

У XVI столітті прийшло було в Англію до подібного хаосу в вимові латинських слів. Щоби спорам зробити кінець, королева Єлисавета, за намовою свого приватного радника, рішила коротко, що латинські слова треба вимовляти по-англійськи. Спосіб, у який англійська королева рішила це питання, не дуже сподобався закордонним професорам, а всеж цілі покоління спокійно читали собі Цезаря чи Віргілія так, як читали багато слів в англійській мові, що були латинського походження. А тих слів, як твердять деякі знавці, є майже 80 проц. у всьому англійському словарі. Учені з Італії, Франції та Німеччини бачили у такій вимові своїх англійських товаришів („вені, віди, віці“ вимовляли в такому випадку „віні, віди вайсі“) варварське опоганювання, а в Оксфорд і інших англійських університетах осередках були все такі, які бунтувалися проти такої вимови і зиялилися за вимову, якою послуговувалися ввесь культурний світ. Тимчасом шойно у XIX столітті мали ті піоніри стільки прихильників, що їх домагання дійшло до шкіл і університетів. З часом їх число так зросло, що шкільна влада тому тричі літ ухвалила постанову згідно з їхніми вимогами.

Цікаво згадати, що ця односторонність не довго тревала, зрештою ніколи не вимовляли слів зовсім так, як в інших європейських краях. А саме, коли вищі школи й університети ввели нову вимову, то у всьому світі школах і приватних приготуваннях курсів осталося все по старому, так, що ученик, який вчився латинської мови, мусів бодай раз, коли не більше разів, змінювати вимову. Вестмінстерська гімназія задержала два способи вимови: в науці „континентальну“, а в буденному житті та в церкві англійську вимову. Перший англійський виховний інститут, Ітон, признав увесь експеримент за невдалий і вернувся до старої вимови. Латинська мова і так доволі тяжка, сказав ректор того інституту, тому думаю, що грихом є вчинити її для учеників ще труднішою.

Традиціоналісти твердять, що зменшення класичної освіти в нинішній Англії, треба приписати не різким сучасним тенденціям, лише обезображеній вимові, яка понижуює другу рідну мову кожного освіченого англійця, переміняє її у зовсім звичайну, чужу мову. Не незнання, лише сумнів щодо правильної вимови перешкоджає освіченому англійцеві прикрашувати свою промову (в парламенті), як це було колись, класичними цетами. Сьогодні все ще англійці не можуть уявити собі добре вихованої людини, щоб не знала класичної літератури та без знання латинської поезії. Чи його розумів би справжній римлянин — це для нього байдуже, бо його Рим лежить над Темзою.

Та що торкається Ціцерона, то треба згадати, що ні „континентальна“ ні англійська вимова не є правильна, бо старинні римляни не вимовляли ні „Ціцеро“ ні „Сайсеро“, лише „Кікєро“, як і Цезар не вимовляв „Цезар“ лише „Кесар“.

Тут згадаємо, що у Відні ще перед війною в одній з гімназій вчив один професор, що треба вимовляти латинські слова всього „к“ замість „ц“, отже „Кікєро“ і т. д. Тоді шкільна влада загрозила професорові, що або буде вичити по старому, себто „Ціцеро“, а ні, то виступить проти нього з дисциплінарною. Професор не згодився і сам покинув гімназію. Тоді віденські часописи написали про того професора, що він подикував за посаду, взяв „Кіліндер“ (циліндер) на голову і забрався...

ЯК ПРИЙШЛО ДО НАСУШНОГО ХЛІБА

Сире зерно як пожива. — Розтирання зерна. — Ступа. — Млини. — Сире тісто. — Печення хліба в землі. — Квасне тісто, дріжджі.

У культурнім розвитку людства не останню ролю відігравало зерно, яке служило від найдавніших часів і майже всюди до прилагоджування найпоживнішої і найдорозвішої поживи, яку називаємо „хлібом“.

Як багато інших творів людської матеріальної культури, так і хліб має свою, вже тисячі літ триваючу історію.

Первісно їли люди сире зерно, так, як давала їм природа сама природа. Бачимо це зрештою і сьогодні у т. зв. „збирачів“, себто племен, що стоять на дуже низькому ступні культури. Та тому, що довше переконуване зерно висихало і дуже тверділо і годі було його їсти, то первісні люди вже старалися знайти якийсь спосіб: товкли або розтирали зерно, щоб легше можна було його їсти. Різно старалися теж улежшати собі таку працю. І сьогодні ще деякі індійські племена або африканські нігри вдовольняються

ДВІ ПЕРШІ ПАНІ КРАЮ.

Підчас недавніх відвідин Голівуду пані Рузвелтова, „перша пані краю“, відвідала Шерлі Темпел, відому фільмову акторку. На образку пані Рузвелтова й Шерлі Темпел у „трейлері“, себто мешкальним возі, який дочіпляється заду до авто. „Трейлер“ малої акторки це комбінація одягальні й шкільної класи. На запит гості акторочка заявила, що „вона найбільше любить географію“.

причому вистаючим берегом скелі, на якому розбивають або розтирають другим каменем насипане зерно. Мешканці Нубії або Етіопії, які стоять уже на вищому ступні культури, вживають до того вигладженої кам'яної плити та другого також плоского або круглого каменя. Індійці Амазонки, а також індійці з північної Індії роздавають зерно у свого роду дерев'яній колісці.

З часом те дуже примітивне приладдя для „мелення“ збилося люди уліпшили. З'являються жорна, що вкінці прийнялись у всьому світі. Це два круглі камені, що лежать один на одному, а горішній має діру, якою всипають збіжжя, призначене на млино, а обертається при допомозі друкка, прикріпленого до каменя. Деякі народи прикріплювали друкочок не на обводі каменя, лише збоку. Обслугу такого млинка чи пак жорна понижуючою працею, бо той, що млов, мусів увесь час крутитися довкола. Тому до тієї праці вживали звичайно не-вільників або домашніх вівчаків збірат. Такі млини заховалися в незмінній формі аж до наших часів і подібати їх можна в селянських господарствах різних країв Європи й Азії. Зрештою сама основа мелення вдержалася і в усіх інших родах уліпшеного мли-

на, порушаного з часом вітром, водою або паром, електрикою.

Муку, яку здобули з усього зерна, їли зпочатку суху, а шойно коли певно припадково вода замочила муку, люди переконалися, що цей новий рід страви теж поживний. І на таким тісті виховалися здорово цілі покоління людства, а ще й нині первісні племена їдять таку розроблену водою муку, себто сире тісто.

Та сире мучне тісто годі було довше переконувати і годі було лише ним усе жити, головне підчас дальших мандрівок, тому стали з часом пекти таке тісто в попілі, або на розпечених каменях, подібно, як це здавна робили з мясом упольованої звірини. Так то повстав правдивий вже хліб, хоч іще в дуже примітивній формі.

Цей первісний спосіб уліпшування ступнево. Коли придиваємося, як різні первісні племена ще тепер почуть хліб, можемо уявити собі, як цей розвиток ішов. Вироблений кусник тіста обліплювали докола розпеченого передтим каменя, обвивали листям і пекли на інших гарячих каменях. Роблять так і сьогодні бідні каліфорнійські індійці. В Полінезії роблять туземці в землі відповідні ями, викладають їх стіни каменями, розпалюють вогонь, а як ця яма ро-

згріється, вимітають попіл і вкладають туди обв'язані листям кавалки тіста. На це накладають нову верству розпечених каменів і цілу яму засипають щільно землею. Подібно печуть хліб індійці Середньої і Північної Америки. Африканські нігри розпалюють у порожніх земних кіпцях, потім на їх поверхні вкладають призначені для печення палиниці. Часто таку піч роблять із копія термітів, а в деяких околицях туземці вбивають шпички, на які застромлюють сирі палиниці, щоб при печенні не спалили. В Африці подібне теж печі, побудовані з більших каменів, що з вигляду схожі на столи, яких горішні плити служать до випікання хліба.

У південно-західній Азії вживають малих, дном догори повернутих глиняних горшків, ко-

які служать там як переносна мала піч у тих убогих, на дерево околицях. Квасити тісто знають лише культурні народи і вживають дріжджів. Не знають тих спосів племена, що живуть первісним життям. Також і муки, себто збіжжя не знають племена, що стоять на найнижчому ступні культури. Індійці вживають муки з жолудей, з насіння різних трав, із шишок чатинних дерев, диких каштанів, коріння деяких родів папоротей, з деревної кори, кукурудзи, бараболі, маньоки і т. ін. Із маньоки роблять теж муку в багатьох околицях Африки й Азії, на Філіпінах, Борнео. Австралійці та мешканці Океанії роблять муку з оводів папороті, з коріння рости, званої „ям“, „таро“ і тих, що заживаються етером, інших рости, що ростуть думово хора.

БОРІТЬСЯ З ЕТЕРОМАНІЄЮ.
Польська прикордонна сторожа ствердила, що людиність здовж південного кордону Польщі, від Шлеська до Гдульщини, запивається етером, який пачкують із загралиці, головню з Німеччини. Найбільше етеру зживають на Шлеську, де є села, в яких пють етер що дня: рано, при праці, при обіді, на ніч. Етер — це найдешевший алкоголь. Літра пачкованого етеру коштує коло 3 зл. або й менше. З одної літри етеру можна зробити 10 літрів напиту. Етер багато більше шкодить здоровлю людини як звичайний алкоголь. Лікарі ствердили, що що друга дитина тих, що запиваються етером, умово хора.

УВАГА! ФІЛАДЕЛЬФІЯ І ОКОЛИЦІ! УВАГА!

Цю дорогою подямо до відома всьому Українському Віруючому загалу, що з припоручення Пресвященного Кир Константина, заходом Катедральної парохії, при ласкавій співучасті Катедрального Хору імені М. Лисенка і Хору ім. Маркіяна Шашкевича з Френсфорду, улажується на спомин 30-літніх роковин прибуття першого Владика КИР СОТЕРА до Америки.

ЮВІЛЕЙНА АКАДЕМІЯ І ВЕЧЕРА

В НЕДІЛЮ, 27. БЕРЕЗНЯ (МАРТА) 1938.

В УКРАЇНСЬКІЙ САЛІ.

849 N. FRANKLIN STREET, PHILADELPHIA, PA.

Початок Академії в годині 5-тій пополудні.

Ми віримо, що кожен громадянин і громадянка, які зачисляються до української католицької церкви, приймуть на це небуденне свято і спонять свій обов'язок згідно Церкві й Народу. — Комітет.

УВАГА! — АРНОЛД, ЕМБІДЖ, ПІТСБУРГ І ОКОЛИЦІ!

В НЕДІЛЮ, 27. БЕРЕЗНЯ (МАРТА) 1938.

заходом ЗЛУЧЕНИХ ХОРІВ Українських Правосл. Громад

улажується

ВЕЛИЧАВЕ СВЯТО-КОНЦЕРТ

в честь ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

В УКРАЇНСЬКІЙ НАРОДНІЙ ДОМІ,

ріг 14 і 4 Евені. АРНОЛД, ПА.

Початок точно 3.30 пополудні.

Шановні Громадяни! Свідомий українців чи українка не лише мусить читати й знати твори Великого нашого Пророка-Кобзаря, але й звеличати його честь своєю присутністю на шоринні Святи-Концерти його пам'яті. Злучені Хори, що об'єдналися для того концерту, є: з Арнолда під управою вч. о. Гр. Павловського, з Ембідж під управою вч. о. Е. Королішина і з Пітсбурга під управою М. Желехівського. Спів Злучених Хорів під управою вч. о. Гр. Павловського. Промови, сола, декламації й інші точки знайдете в спеціальній програмі концерту. За дійсне вдоволення з концерту ринуть — Комітет Церковної Громади.

WILMINGTON, DEL.

В НЕДІЛЮ, 27. БЕРЕЗНЯ 1938

В 7. ГОДИНІ ВВЕЧІР

буде висвітлена

ФІЛЬМА

НАТАЛКА ПОЛТАВКА

В УКРАЇНСЬКІЙ ГАЛІ

623 SOUTH HEALD STREET.

Д-Р ЮРІЙ АНДРЕЙКО

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР.

ХІРУРГ І АКУШЕР

321 E. 18th STREET,

between 1st and 2nd Avenues,

NEW YORK, N. Y.

Tel. GRAMERCY 5-2410.

Урядові години: рано від 10 до 12.

ввечір від 6 до 8, а в неділю рано від 10 до 12.

Урядові години: рано від 10 до 12.

ввечір від 6 до 8, а в неділю рано від 10 до 12.

Урядові години: рано від 10 до 12.

ввечір від 6 до 8, а в неділю рано від 10 до 12.

Урядові години: рано від 10 до 12.

ввечір від 6 до 8, а в неділю рано від 10 до 12.

Урядові години: рано від 10 до 12.

ввечір від 6 до 8, а в неділю рано від 10 до 12.

Урядові години: рано від 10 до 12.

ввечір від 6 до 8, а в неділю рано від 10 до 12.

Урядові години: рано від 10 до 12.

ввечір від 6 до 8, а в неділю рано від 10 до 12.

Урядові години: рано від 10 до 12.

ввечір від 6 до 8, а в неділю рано від 10 до 12.

Урядові години: рано від 10 до 12.

ввечір від 6 до 8, а в неділю рано від 10 до 12.

Урядові години: рано від 10 до 12.

ввечір від 6 до 8, а в неділю рано від 10 до 12.

Урядові години: рано від 10 до 12.

ввечір від 6 до 8, а в неділю рано від 10 до 12.

Урядові години: рано від 10 до 12.

ввечір від 6 до 8, а в неділю рано від 10 до 12.

Урядові години: рано від 10 до 12.

ввечір від 6 до 8, а в неділю рано від 10 до 12.

Урядові години: рано від 10 до 12.

ввечір від 6 до 8, а в неділю рано від 10 до 12.

Урядові години: рано від 10 до 12.

ввечір від 6 до 8, а в неділю рано від 10 до 12.

Урядові години: рано від 10 до 12.

ввечір від 6 до 8, а в неділю рано від 10 до 12.

Урядові години: рано від 10 до 12.

ввечір від 6 до 8, а в неділю рано від 10 до 12.

Урядові години: рано від 10 до 12.

ввечір від 6 до 8, а в неділю рано від 10 до 12.

Урядові години: рано від 10 до 12.

ввечір від 6 до 8, а в неділю рано від 10 до 12.

Урядові години: рано від 10 до 12.

ввечір від 6 до 8, а в неділю рано від 10 до 12.

Урядові години: рано від 10 до 12.

ввечір від 6 до 8, а в неділю рано від 10 до 12.

Урядові години: рано від 10 до 12.

ввечір від 6 до 8, а в неділю рано від 10 до 12.

Урядові години: рано від 10 до 12.

ввечір від 6 до 8, а в неділю рано від 10 до 12.

Урядові години: рано від 10 до 12.

ввечір від 6 до 8, а в неділю рано від 10 до 12.

Урядові години: рано від 10 до 12.

ввечір від 6 до 8, а в неділю рано від 10 до 12.

Урядові години: рано від 10 до 12.

ввечір від 6 до 8, а в неділю рано від 10 до 12.

ТАРЗАН НА РОЗШУКАХ.

(114)

Коли Бравн розмахнувся, щоб ударити Тарзана в обличчя, Тарзан відхилився і кулак Бравна пройшов мимо. Тарзан легко засміявся, а потім схопив Бравна одною рукою за одягу і без найменшого зусилля підніс його собі високо понад голову. Потримавши його так пару хвилин, він кинув ним на недалекий корч. Зухвалі Бравн тим цілком перелякався.

„Ти забув про Ватерлю, Наполеоне“, промовив Тарзан. Тибс дивився на це і був тим не менше переляканий як сам Бравн. „Ось напивав собі клопоту Бравн“, думав собі Тибс. А коли Тарзан уйшов кілька кроків в напрямі корча, в якому лежав спантеличений Бравн, Тибс був уже певний, що це все скінчиться трагічно. „Що мені тепер робити?“ — думав він собі.

Але Тарзан не був лютий. Він підходив до Бравна не тому, щоб далі з ним боротися, тільки щоб вивести його з корча. „Не забувай, Наполеоне, що я Тарзан і коли я приказую, то мій приказ мусить бути виконаний“, промовив Тарзан, піднімаючи Бравна з корча. „Добре, Тарзано, відтепер буду тебе слухати“, відповів Бравн і додав: „Я знаю, коли я поконаний“.

„А тепер я рушаю в дорогу, щоб віднайти паню Джейн і Анету“, промовив Тарзан. „Я йду з тобою“, поспішно закричав Бравн. „І я йду з вами“, промовив зворушений Тибс. Тарзанові подобалася їх охота йти разом з ним, але він сам у собі думав, чи ті два чоловіки, що не мають найменшого досвіду в нетрах, не будуть часом перешкодою, замість поміччю.

ІВАН БУНЬКО

Новий Український Удєрґейкер

заряджує погребам по ціні так

низькій, як \$150. Обслуга

найкраща.

JOHN BUNCO

Licensed Undertaker & Embalmer

437 E. 5th ST., NEW YORK CITY.

Dignified Funerals as low as \$150.

Telephone: Orchard 4-8088